

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRĂȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 2.

STEAG RIDICAT LA,
1838
GHILBARITIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTLE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRĂȘOV
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 200. Autorități și Societăți lei 500.
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 73

2 Octombrie 1941

Anu! 104

Nu vrem să ne schimbăm

de Dr. N. Căliman

In trecutul nostru nu odată ni s'a cerut, nouă Ardelenilor, să ne schimbăm.

Ni s'a cerut de prinții, grozii și baronii Ardealului să ne schimbăm nume, limbă, biserică, obiceiuri.

Ba li s'a arătat „Valahilor puturoși”, că sunt origini mult mai nobile, decât este originea lor, și că ar fi bine să-și însușească limba gălăgioasă și sonoră a nobililor.

Li s'a mai arătat prin tot felul de cărți și ademeniri, că sunt biserici mai dumnezeiești, decât sunt bisericuțele lor de lemn, în care cântă și predică fețe bisericuști mai simandicoase, decât sunt popii lor cu vorbă și port româneș.

Li s'a mai spus apoi, chiar și de unii Români, că Ardelenii, ar fi ei oameni de treabă, dacă pe ici pe colo s'ar schimba câte puțin.

Dacă ar fi mai puțin consecvenți și dârji în atitudinile lor, dacă ar fi mai diplomați și s'ar pleca de spate mai ușor, dacă s'ar acomoda mai ușor împrejurărilor și vieții de toate zilele, cu un cuvânt, dacă ar mai schimba câte puțin din morala lor individuală, familiară, socială și de stat, atât de teapănă, de îndârjită și de încăpățanată.

Li se recomandă să-și însușească și ei puțin din morala timpului. Să adopte morala tuturor adaptărilor și compromisiunilor, a servilismului și liche-lismului, morala ploconelilor și laudelor fără margini, și a confundării cu atâta ușurință a avutului public cu cel personal.

Mai nou ni se recomandă cu insistență să ne schimbăm o anumită atitudine și să cântăm și noi unison cu alții. Așa sunt timpurile. Nu se poate altcum. Ni se spune.

N'am putea spune că în trecut toți Ardelenii ar fi fost basmă curată.

Au fost unii, care și-au schimbat și nume și limbă și credință, au fost alții, care au adoptat morala tuturor timpurilor iar în servilism și în lichelism, în lipsă de morală individuală și publică au întrecut chiar pe reprezentanții cei mai veritabili ai acelor timpuri.

Dar un lucru putem afirma cu toată certitudinea. Toți cei care s'au schimbat, toți cei care au mers cu valurile anumitor timpuri au fost înghițiți de valuri și au fost dați de acestea la fund. Au dispărut din corpul sănătos al Românilor ardeleni.

Valurile au trecut și stânca de granit a rămas peste valuri și după valuri, mai sclipitoare și mai curată. Adevăratul caracter al Ardealului a rămas curat, neatins și neschimbat.

De acest caracter de granit s'au lovit toți care voiau și doreau o schimbare a lor. Ei nu s'au schimbat. Fiindcă știau că puterea unui neam nu se poate clădi, decât pe caracter rezistent și neschimbăcios.

Și noi știm și suntem convinși că la fundamentul României noi și puternice, va trebui să stea ca una din pietrele unghiulare principale, caracterul și sufletul ardelean care a știut rezista tuturor încercărilor și a putut învinge toate vitregiile.

De aceea o spunem sus și tare, ca să se cunoască și să se știe: **nu putem și nu vrem să ne schimbăm!**

Și, totuși se mișcă

de I. Bozdog

Nimic nu ne doare mai mult decât ofensa ce se aduce mândriei noastre de om sau de națiune. Suportăm nedreptatea; ne plecăm capul sub povara loviturilor furioase, luăm în considerare toate împrejurările atenuante pentru adversar, cercăm să-l convingem prin răbdarea și bunătatea noastră că și cele mai sfâșietoare dureri cauzate de el, le suportăm creștinește, dacă e vorba ca prin durerea noastră să ajutăm sau să ușurăm suferințele altora.

In cursul acestor grele încercări sufletești însă nu putem răbda și insulta, care ni s'ar cauza tocmai prin ironizarea, ori chiar batjocurirea sgomotoasă a acestui moment de profundă ingenuunchiere, pe care noi o suportăm și pentru momentul lașității în care ni s'a putut impune, dar și pentru respectarea unui angajament, luat mai târziu, de a nu conturba prin tipătul durerii noastre liniștea aparentă a atâtor morminte printre care trece carul acestui veac.

Neamul nostru n'are nimic mai scump și nu apără nimic mai înverșunat decât cinstea sa.

Cinstea din care ne facem supremul titlu de mândrie națională, de care nu ne-am lipsit nici când am fost flămânzi, goi și fără adăpost. Și pentru că aceasta a fost adumbrită anul trecut, s'a pus în mișcare tot ce neamul poate pune azi în câmpăna sorții și a șters rușinea și o va șterge așa fel, ca fața lui să fie mai curată și strălucitoare de cum a fost.

Această mândrie, izvorită din conștiința lui, este din nou vie și neador-mită. Zădarnice sunt orice imnuri de mărire înălțate cu trufie pentru a acoperi tainicele cântări de prohod deasupra mormintelor noastre, căci acestea, prin morții ce-i cuprind, vor zdrobi strămebele rânduri ale groparilor.

Fumul mulcom de tămăie și rugăciunile rostite în suspinuri nu le aduce neamul nostru pentru a-și croi planuri și a cere lui Dumnezeu ajutor în cuceriri nedrepte și nestatornice, ci pentru a-i cere cu smerenie: *plinirea vremii, a dreptății și a vrerii Sale Preaînalte.*

Aceasta ținută morală, unică și admirată azi de toată lumea și înțeleasă și de oamenii buni care ne înconjoară, este dictată de conștiința noastră națională. Ea nu doarme. Aparențele pot induce în eroare pe oricine, nu însă pe noi!

Ea, astăzi nu mai este și vioul stielnic de-acum câteva veacuri, care se prelingea și spăla bolovanii istoriei din cale, nu mai este nici pârăul sprințar și viou care s'a rostogolit din munți, nici chiar râul mare și vijelios în care s'a prefăcut la începutul acestui veac și care a așezat neamul în alvia lui de veacuri, ci ea este astăzi viforul în a cărui putere sclipesc contopite 17 milioane de fire nestemate, care pot în deslănțuirea lor să măture buturugi și putregaiuri seculare, așa cum și-a arătat forța divină la *răsărit și miazănoapte.*

Doarme această conștiință? Nu! Ea este mulcomită de mâna și mintea înțeleaptă a celor dela cărmă, ea este sfătuită și îndemnată la răbdare. Dar sub valurile, care la suprafață mișcă și duc corabia spre liman, sunt frământări convulsive.

Nu se aude și nu se simte murmurul ei?

Cei ce-și duc vieața în chiote de bucurie nu o simt, dar cei ce se roagă în tăcere, se încălzesc de dogoarea ei.

Până când poate fi comprimată e greu de prevăzut, căci ea nu cunoaște zăgazuri continue nici chiar în vieața indivizilor, nu a neamurilor.

— Continuare în pagina 3-a —

Bathoreștii și Români

de A. A. Mureșianu

Transilvania este, fără îndoială, una din țările și regiunile Europei, al cărei trecut nu este încă nici până astăzi pe deplin lămurit. Ce să mai spunem despre trecutul familiilor ei conducătoare, mai ales din epoca veche și turburată a Renașterii?

Intre neamurile stăpânitoare din Nordul Transilvaniei și din Nord-Estul Ungariei rolul cel mai însemnat l-au avut, în această epocă, familiile: *Dragffy de Belthek, Drugeth de Homonna și Bathoreștii*. Cea dintâi este recunoscută chiar și de genealogii și istoricii maghiari ca coboritoare din voezozii români maramureșeni. Drugethii sunt considerați de aceștia ca trăgându-se din Italia, din neamul cavalerilor *Druetti*, iar Bathoreștii de unii ca descendenți ai cavalerului german bavarez *Vencellinus de Vazenburg*, stabilit în Ungaria, încă pe timpul primului ei rege, Ștefan, iar de genealogii mai noi din familia germană a fraților *Guth și Keel* (Keled), venită mai târziu din Șvabia.

Pe când spița neamului celor două dintâi se poate reconstrui, pe temeiul documentelor, aproape cu precizie, stabilirea exactă a genealogiei și istoriei Bathoreștilor constituie și astăzi una din problemele deschise, neputându-se cunoaște și afla filiațiunea lor, din lipsa de documente precise, decât începând la unii abia cu veacul al 15-lea, iar la alții cu sfârșitul veacului următor.

Genealogia Bathoreștilor, admisă de istoriografia maghiară de astăzi, este, cu puține deosebiri, aproape identică cu genealogia compusă în veacul al 17-lea, mai mult pe temeiul tradiției decât pe acela al documentelor, de istoricul transilvănean Wolfgang Bethlen și ea formează una din acele șubrede și fantastice construcții istorice, în care istoriografia maghiară este atât de bogată.

— Continuare în pag. 3 —

FOILETONUL
GAZETEI TRANSILVANIEI

Aceasta-i vieața

Mă leagănă un cântec dimineața,
Acela ce-l cântăm și tu și eu,
E cântecul de pași, ce curg mereu,
Lovindu-se de caldarâm, prin fața

Ferestrelor. — Sunt pași ce sună greu
Ca un ciocan, iar alții cu dulceața
Cristalului atins. — Aceasta-i vieața
Ce trece'n goană pe la geamul meu.

Din harfa asta mare ce răsună,
Cântându-și imnul sacru sub ferești,
Se rupe zilnic strună după strună:

Sunt pași ce'n veci tu nu-i mai întâlnești.
Acolo sus de tot, o mână bună,
Îți face semn când vrea să te oprești.

Ecat. Pitîș

Din carnetul unui pribeag Propaganda americană

de Anania Boldor

— Sfârșit —

Acești copii, mai târziu — în a doua generație nu mai știu românește și-și amintesc doar că părinții lor au fost Români veniți din Ardeal. Dar asupra organizării și funcționării școalelor americane, o să revin mai târziu cu câteva dări de seamă mai lămuritoare.

In orașul Dayton, cu prilejul umblatului cu crucea, la boboteaza din 1918, am cercetat o mulțime de familii românești, mai ales din părțile Bihorului. Oamenii veniți din acele părți ungurești, unde maghiarizarea a făcut ravagii înspăimântătoare, vorbeau chiar și ceteau între ei mai mult ungurește și doar biserica și credința noastră îi mai ținea legați de neamul din care fac

parte. De altă parte, Ungurii veniți în America au o mulțime de ziare și reviste bine scrise, o organizație serioasă și în acest timp ca și totdeauna fac o propagandă sistematică în favorul limbii și cauzei maghiare. In vara anului 1918, au organizat un mare congres la Pittsburg pentru a protesta cu mult sgomot contra deslipirii Ardealului de Ungaria.

Cele dintâi 5-6 luni, după sosirea mea în America, le-am consacrat aproape cu totul studiului limbei engleze. Am urmat cursuri de ale școalei institutului Y. M. C. A., care face o extinsă și bine condusă propagandă întru cunoașterea și învățarea limbii engleze: Organizează cursuri serale în

INSTANTANE

Ironiile sortii

Când vezi că trebuie să mori dintr-o înțepătură de ac, cu mult mai greu îți vine, decât dacă ți-ar fi trecut prin inimă vârful unui pumnal. Și de câte ori în viață trecem peste obstacole mari, ca să ne poticnim pe urmă de cine știe ce fleac în drumul nostru.

Mi-aduc aminte de cazul unui negru american. Unul dintre cei mulți, care încearcă să treacă Niagara închis într'un butoiu: A fost unicul care a izbutit să scape teafăr — cu butoiu cu tot, bineînțeles — din înspăimântătoarea vâltoare. Toți câți au mai avut până la el nebulul capriciu de-a se aventura peste cataractă, au plătit toți cu viața. Unul singur, cum zic, a scăpat și acesta muri la câțiva timp după aceea între împrejurări banale de tot. A alunecat pe-o coajă de măr, și-a frânt piciorul și trebuia să fie operat. Rana infectându-se i-a pricinuit moartea.

Cu siguranță îi va fi părut rău bietului negru, că n'a plesnit în tândări butoiului, când a trecut cascada uriașă, cel puțin pierrea acolo și era înmormântat în spuma orbitor de albă care-a mai îngropat pe-atâția încă înaintea lui.

Ieri, cumpărând flori în piață, m'am nimerit lângă o babă, care se târăuie și ea la un buchet de garoafe. Părea însăși bătrânețea și durerea întrupate la un loc. Mai purta și doliu; era învesmântată în negru de sus până jos. A cumpărat buchetul și o văzui că pleacă spre cimitir. Am intrat în vorbă cu ea și-o întrebai pe cine jelește.

„Pe cel din urmă dintre copiii mei“, mi-a răspuns. Avusesse unsprezece, Patru s'au stins minori. Doi i-a secerat războiul actual. Au căzut pe câmpiile Bucovinei. „Cel puțin, ei ne-au desrobii pământul“, adăugă cu vocea înneacă în lacrimi. Doi, un băiat și-o fată, s'au stâns de ftizie. „Vezi bine, scumpetea aceasta, lipsuri de tot felul, bieții copii n'au putut avea alimentație suficientă“. Zicând acestea avea aerul că se scuză, deși nu atîngea decât un trist adevăr. Unul s'a împușcat, e un an de-atuncia, din dragoste pentru o fată, iar altul, băiat de 18 ani, e în casa de alienați. Va să zică, mort și acesta pentru ea și pentru lumea din afară.

Îi mai rămăsese unul, flăcău voinic și sănătos ca mărul. S'a întors teafăr de pe front și s'a prăpădit deunăzi alunecând pe-o coajă de pepene. În cădere i-a intrat în tâmplă colțul ascuțit al unei pietre și-a rămas mort pe loc.

„Acum nu mai am pe nimeni“. Încheie bătrâna, „decât mormintele din cimitir“.

O văzui că pleacă intracolo în haina-i neagră, lungă, sub care deslușea un schelet cu un buchet de garoafe roșii în mână.

Ecat. Pitiș

Muncă și odihnă

„Cuvinte despre educație“

de Maria Popescu-Bogdan

Se n'ștelege dela sine că, munca nu poate fi socotită ca un balast al vieții.

De fapt, munca, dacă nu întrece puterile omenești, este un izvor de bogăție și fericire.

Fiecare știm cât de repede trece timpul, când suntem ocupați și cât de infinite ni se par orele, care le petrecem în trândăvie.

Munca alungă grijile și toate durerile mici și mari ale vieții. Cine muncește nu are timp de-a trândăvi, nici de-a se măhni.

Acestea se referă atât la munca câmpului și-a atelierelor, cât și a altor ocupații. Ea poate fi cât de modestă și dacă nu ne conduce spre făgăduința unei glorie, ne cauzează o mare mulțumire prin împlinirea unei dorințe și o neprețuită binefacere pentru sănătate.

Tineretul să știe că, pe aceia, care trec în viață muncind, îi petrec îngerii împletind coroane de lauri pentru frunțile lor, care sunt: silința, dreptatea și încrederea reciprocă.

De ce oare înainte de asta bătrânii prețuiau atât de mult munca și cinsteau pe omul harnic și stăruitor în ocupația lui? Cunoaștem din experiență marea putere a perseverenței în lucrările noastre zilnice, în mersul sistematic al naturii.

Mai nobil este a ne uza prin muncă, decât să ne roadă trândăvia; totuși, să nu o ducem la exagerare, uitându-ne de noi. Pe câți nu-i auzim: „de ce-i așa de obositoare viața?“

Toate-și au timpul lor, precum jocul își are timpul lui, așa își are și munca timpul ei.

Munca va înainta cu atât mai ușor cu cât vom ști intercala în mersul ei mai multe variațiuni.

Foarte nimerit se spune că, unde este voință, acolo se găsește și drumul pe care să ajungi, la ce-ai dorit. Orice muncă își dă rodul ei, doar se știe că dacă nu s'a găsit comoara cu arginți, via săpată ne-a dat arginții căutați.

Lucrează, ne comandă natura, lucrează în orice timp, fie pe bani, fie fără bani, lucrează și ți se va plăti, fie lucrul tău dur, sau fin, fie că vei semăna grâu sau porumb, fie că vei scrie

poeme. Dacă munca ta este cinstită și tu esti mulțumit de ea, recompensa nu va întârzia și oricât te-ai împiedeca în străduințele tale, izbânda va fi a ta!

Răsplata, în urma celor ce ai realizat, tu prin munca ta, este în conștiința ta că ai realizat ceva.

Nici o stăruință, cât de perseverentă, nu-ți poate micșora succesul ajuns, prin truda vieții tale.

Și, și cel mai bogat în succese recunoaște că, oricând ne rămân încă atâtea de făcut, care nici n'au început, atâtea de sperat, la care nici nu ne-am gândit și atâtea din care am putea profita pentru viață.

Lipsa de timp nu este o scuză pentru lenevie. Munca este o necesitate pentru existență. Întrebarea este numai, dacă vrem să muncim. Un proverb vechiu zice: „Diavolul găsește de lucru pentru toți, care nu voesc a-și găsi ei înșiși“.

În definitiv munca ne asigură și o dulce odihnă. Ne vom odihni ca, cu atât mai mult, să putem munci. Vom munci ca, cu atât mai mult, să ne putem bucura de odihnă, dar nu de odihna celui care se odihnește pe pu, ci de preamărita odihnă a câprioarei, care obosită adoarme pe stânca de granit.

Leneșul nu știe ce înseamnă odihna. Adevărata muncă nu ne dovedește numai ce înseamnă o adevărată odihnă, ci ea ne dă ceea ce-i și mai de prețuit, *mulțumirea sufletească*.

Sunt mulți nesocotiți, cărora dacă nu li se promite o leafă mare, în schimbul unei munci ușoare, își zic: „de ce să muncesc pe nimic?“ și probabil, din această indolență duc o relativă foame, fără a-și da seama că doar un ac de-ai ridica de pe pământ și încă ți-ar fi de folos.

În muncă își găsește omul liniștea. În această liniște sufletul își găsește satisfacție și când grijile adorm, se deșteaptă spiritul.

Este prea adevărat că în tinerețe gândul de-a munci stimulează și înviorază pe om. Cu atât mai adevărat este însă că la bătrânețe omul își doarește liniște și odihnă. Deci, să obișnuim pe copii de mici a munci, asigurându-și astfel pentru bătrânețe liniștea și odihna, pe care o merita.

Semnând la Imprumutul Reîntregirii CONTRIBUIȚI LA TOTALA REÎNTREGIRE

toate orașele și pregătește chiar, pentru diferite cariere, dar mai mult, ele sunt cazanul de contopire în limbă și sentiment al tuturor celor ce vin și rămân în America.

Învățând limba, mai mult din carte, după multă și serioasă stăruință, în acest timp, am ajuns să cunosc și să înțeleg scrisul ziarelor, sau conversații mai ușoare, ba eram în stare să fac și scurte comunicări în scris, dar când am ajuns să stau mai temeinic de vorbă, cu directorul unei fabrici americane, unde căutam să-mi găsesc un rost și un prilej pentru a deprinde limba engleză, am constatat că nu prea înțeleg pe Dl director și nici el pe mine; vezi că eu exprimam cum e scris în carte și se știe că limba engleză are o pronunțare diferită de scrisul ei.

Ziarele americane, în aceste zile, aduceau rapoarte lungi despre izbucnirea revoluției rusești și despre completa anarhie ce stăpânea marea împărăție a țarilor detronați. De altă parte

telegramele vesteau căderea guvernului Brătianu și înlocuirea lui cu un guvern militar în frunte cu Gen. Averescu. Pe la începutul lui Martie se încheie pacea separată la Buftea în condițiuni destul de grele și umilitoare pentru România. Se cerea renunțarea la tron a regelui Ferdinand, pierderea Dobrogei, și rectificarea granițelor dela Nord cu pierderea izvoarelor de petrol.

În tot întinsul Statelor Unite Americane se desfășoară o vie propagandă în favorul Antantei, de care era legată și America, deja de un an. Se deschide al treilea împrumut de războiu, în cadrul unei uriașe propagandă cum numai Americanii se pricep s'o facă. Ori cine mănâncă o pâine în U.S.A. trebuia să subscrie la împrumut: nimeni, nici chiar cerșetorii, nu se pot sustrage dela marea îndatorire care confirmă și susține prestigiul și puterea patriei. Pe străzi, în fabrici, în magazine și în toate locurile publice și particulare, intră agenții propagandei, fac îndemnuri și iau declarații de semnarea la împrumut.

toate teatrele, cinematografele băncile, magazinele etc., fac îndemnuri stăruitoare pentru subscrierea „Liberty bondurilor“ împrumutului de războiu.

Afișe mari, simbolice indeamnă și cheamă lumea la împlinirea unei sfinte datorii către patrie. Pentru a ilustra felul propagandei, voui arăta una din multele aspecte, întrebuițate de Americani în acest sens.

Mă găseam în biroul unei bănci, când deodată apar și trec prin lungul birourilor, vreo 4-5 domni elegant îmbrăcați, cu joben și frac; unul suflând dintr'un clarinet altul din o goarnă al treilea bătând o tobă, iar altul niște talere, într'un sgomot asurzitor; toată lumea se ridică în semn de salut și apoi la câteva minute după ce au eșit aceștia, intră în birou alți doi domni care întind declarațiile fiecărui funcționar din serviciul instituției, fără ca cineva să refuze subscrierea la împrumutul țării.

Pentru crucea roșie americană s'a pus un impozit suplimentar, „Warchest“

PREDICI ÎN PUSTIU

Fără Dumnezeu

În cartea lui Lick, celebrul chirurg din Drezda, „Wunder der Heilkunde“ se vorbește de un miraculos preot suedez, tătăduitor al boalelor omenești, vindecând ca și Mântuitorul numai prin punerea mânilor deasupra capului bolnavului. Păstorul suedez avea deviza: scrisă pe casa lui „Cu deosebire 2 lucruri nu le poți face fără Dumnezeu: să crești copii și să suporti o suferință“.

Când ultima — Duminecă — după masă am vizitat spitalul de răniți din Str. de Mijloc și Str. Lungă alături de Părintele Debu — plin de grija duhovnicească a celor 5 spitale de sub îngrijirea sa — după cuvântul mângâietor al preotului, am fost solicitat să le spun câteva cuvinte eroilor noștri răniți. Mi-a venit atunci în minte citatul salvator din cartea amintită și am putut să le strecor și eu în suflet un cuvânt de mângâiere. În treacăt fie spus, nu cred să fie vreun loc mai potrivit pentru scurte conferințe sufletești, decât aceste săli mari, pline cu răniți, în paturi frumos aliniate în ordine militară, ascultând cu drag cuvântul spus din dragoste curată.

Eu le-am spus în esență următoarele: De 3 însușiri ai nevoie deosebită chiar în timp de pace, în viața de toate zilele: *Voință, credință, răbdare*. La orice înfăptuire cât de mică, fie ea numai îngrijirea a câteva pogoane de pământ, ai neapărată nevoie de voință de a executa, de încrederea, că Dumnezeu îți va sprijini munca ta și de răbdarea de a trece și învinge orice greutate și sunt atâtea, pe care viața le pune în calea oricărei înfăptuiri.

Dar tu, fratele meu, drag bolnav, rănit și pe patul de suferință, tu erou al Neamului, ce ți-ai jertfit pentru țara scumpă prețiosul sânge, cum crezi să te poți vedea iarăși sănătos în mijlocul familiei tale, fără aceste trei însușiri, voință, credință și răbdare? Medicii voștri, cu dragoste de țară și neam își fac desigur, datoria, de a Vă pansa cu grijă și știință înaltă rănilor voastre, dar voi trebuie să contribuiți cu puterea nemăsurată a sufletului vostru. *Nu există piedecă în calea acestor 3 însușiri, anume sădite de Creator în orice suflet omenesc, ca să învingă nenumeratele greutăți ale vieții. Ni le-a sădit, dar ne-a lăsat nouă libertatea de a le cultiva și desvolta. În nopțile lungi de febră și insomnie nu disperați, dacă puteți ceti, cetiți din Cartea Sfântă, dacă nu, rugați-vă să vă dăruiască Cel de sus voință, credință și răbdare și să vedeți cât de ușor vor începe rănilor voastre să se închidă și cu cât mai ușor vor trece zilele și nopțile în patul suferințelor voastre. Sunteți și datori să faceți așa. Familiile voastre și țara întreagă vreau să vă vadă iarăși sănătoși la datorie. Căci nimeni dintre noi nu se poate odihni, până țara nu va fi iarăși rotundă ca un măr domnesc.*

Dr. M. Suciu-Sîbănu

Și, totuși se mișcă

Continuare din pag. 1

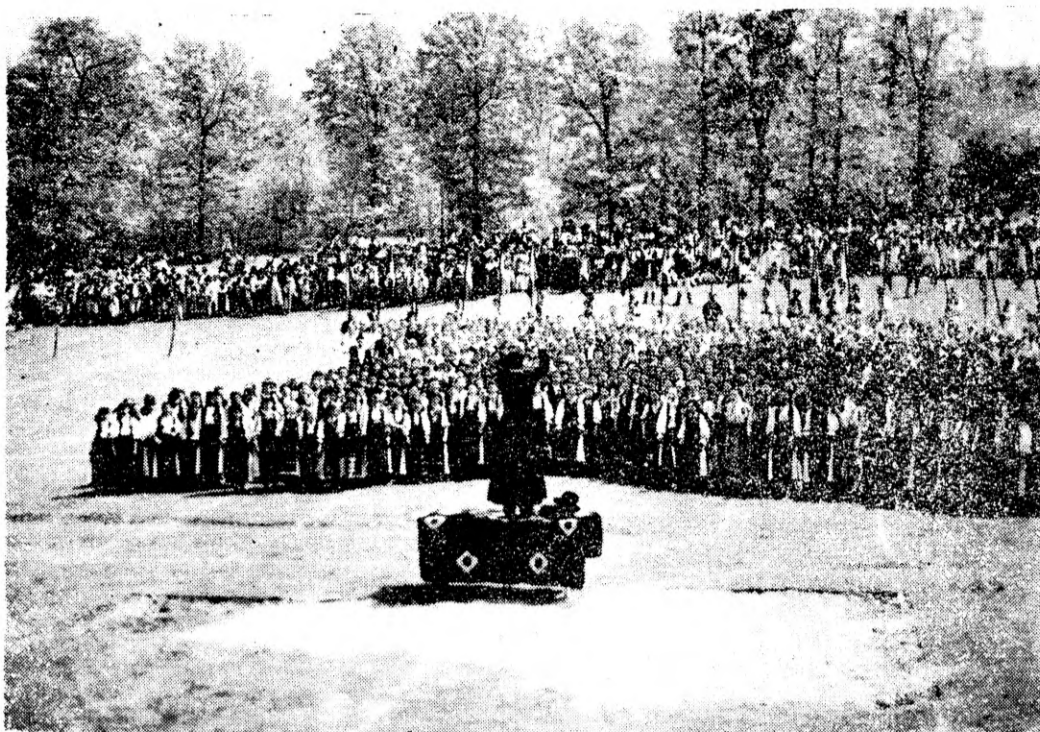
Aduceți-vă aminte toți de celebrul Galilei, care a mișcat pământul și marea și a oprit cu știința și conștiința lui legile mersului corpurilor cerești, sta-tornicite de mintea omenească a lui Ptolomeu.

Pentru îndrăzneala afirmațiilor sale a fost dus în fața tribunalului de Inchiziție. S'au sfătuit judecătorii, nu ceasuri, ci 20 de zile la rând și l-au condamnat să-și renege convingerile.

Sub groaznică vedenie a chinurilor, care îl amenințau cu sfâșierea de viu, Galilei a ingenunchiat în fața călăilor săi și a recitat sentința de abjurare.

Moșneagul de 70 de ani, imbrăncit un moment sub această povară, se ridică în clipa următoare, izbește puternic cu piciorul pământul pe care a fost umilit și în fața crispată a judecătorilor săi, conștiința lui luminată, rostește sentința peste veacuri: *Și, totuși se mișcă.*

ȘOIMII CARPAȚILOR

Concurs de coruri Șoimărești la Florești (Cluj)

Tinerețea este primăvara vieții

Tinerețea este primăvara vieții O primăvară bogată în flori și seminte promise o toamnă bogată în fructe. Tineretul, care se străduiește să-și adune cunoștințe folositoare, să-și îmbogățească sufletul și să-și împodobească inima cu virtuți, va avea bătrânețe tihnită și fericite. Dimpotrivă, cine pierde vremea cea scumpă la tinerețe, fără să fi sămănat sau adunat pentru vremea grea de mai târziu, nu va putea învinge la bătrânețe greutatea vieții.

Anul încă are numai o singură primăvară, așa și viața are numai o singură tinerețe. Ceeace trebuie să se muncească primăvara și nu se isprăvește, cu greu se poate îndeplini vara. Ceeace s'a neglijat în vremea copilăriei și a tinereții, cu greu se va putea câștiga la o vârstă înaintată.

Cine n'aduce folos la tinerețe nici pentru sine, nici pentru societate este asemenea unui pom ce nu aduce roade: „Pomul, ce nu aduce roade se taie și în foc se aruncă”.

Dacă este câmpul înflorit și cu rod bogat, toată lumea saltă de bucurie. La muncă deci! Nici o zi să nu se piardă, fără de folos. Natura lucrează. Fiecare făptură își îndeplinește chemarea, după felul său. Natura nu rămâne cu nimic datoare. Tineretul să învețe dela natură.

Toți trebuie să muncească; întru sudoarea feței să-și câștige pâinea de toate zilele.

Lucrul de căpetenie este împlinirea datoriei. După aceasta urmează odihna și apoi distracția sau petrecerea.

În zilele noastre un duh nesănătos a pătruns în sânul societății. Vântul dela răsărit se pare că a adus bacili otrăvitori și în rândurile tineretului nostru. Se manifestă o pornire de a se sustrage de sub conducerea și oblăduirea lui Dumnezeu și a se nesocoti legile morale. Mulți se dedau la viață ușuratică, ceeace îi împiedecă dela împlinirea datoriei cu conștiință și punctualitate.

Câți feciori și câte fete, în loc de a folosi timpul pentru câștigarea bogățiilor sufletești, îl întrebuințază în fapte ușuratică și în petreceri nepermise. Câți tineri nu mai voesc să cunoască altceva, în afară de sport și joc, fără să țină socoteală de seriozitatea și asprimea vremii în care trăim.

Participarea la bucuriile și petrecerile nevinovate ale societății este bună și folositoare, când nu ne împiedecă dela îndeplinirea datoriei.

Petrecerile își au marginile lor. Dacă le depășim își schimbă efectul. Să valorificăm timpul, căci zilele grele sunt.

Protopop lt. colonel
Ilie Hociotă

BATHOREȘTII ȘI ROMÂNII

de A. A. Mureșianu

Continuare din pag. 1-a

Asupra originii familiei Bathori, din care făcea parte și viteazul voevod al Transilvaniei Ștefan Bathori, care a câștigat împreună cu comitele Timișoarei Pavel Chinezul și cu o oștire compusă în mare parte din Români, marea izbândă asupra Turcilor de pe „Câmpul Pâinii”, aproape de Alba Iulia, din anul 1479, știm dela bine informatul istoric Antonio Bonfini că existau chiar pe timpul lui două păreri: una că s'ar lua numirea dela „localitatea Bator”, iar a doua că s'ar trage dela „regele Pannoniei, Batho”. Bonfini numește însă pe Ștefan Batori „voevodul Dacilor transalpini” (Dacorum transalpinorum dux), iar sub „Daci” el înțelege pe aceeași pagină pe Români, întrucât îi înșiră între locuitorii Transilvaniei, alături de „Sciți” (Scythae), cum numeau ei de obicei pe Unguri și pe Săcui, și de Sași (Saxones).

Istoricii de mai târziu au fost de părere că familia Bathori s'ar fi despărțit în două ramuri, unul numit după cetatea Eced (Ecsed) din Bihar, iar al doilea după cetatea Șimleu (Somlyo), din regiunea Sălajului. Fapt este că principii Transilvaniei cu acest nume, din a doua jumătate a veacului al 16-lea, se trăgeau cu toții din Șimleu.

Descurcarea și lămurirea genealogiei Bathoreștilor a fost încercată în veacul trecut de istoricul sas Daniel Neugeboren (*De gente Bathorea*, Sibiu, 1829). El a încercat să deosebească cele două „ramuri”, atât de des confundate până atunci, dar n'a putut nici el să stabilească legătura dintre Bathorești din Șimleu și presupusul lor strămoș, Ștefan Stanislofi, vicevoevodul Transilvaniei dela 1422.

Neugeboren nu s'a gândit că soția lui Ștefan Bathori din Șimleu (+1534), tatăl voevodului Transilvaniei și regelui Poloniei cu același nume, Anna de Tileagd (Telegdi), fiind descendentă din familia Bathori de Ecsed, a putut să facă pe soțul ei să adopte și el acest nume, în locul celui strămoșesc și mai puțin răsunător de „Stanislofi”.

Presupusul străbun al domnilor cetății Șimleului, Ștefan Stanislofi a trebuit să fie, precum arată și numele, fiul unui oarecare Stanislov. Acest nume nu-l întâlnim însă în acel timp, decât aproape exclusiv la cnejii și voievozii români. *Străburul domnilor Șimleului, din care se trăgeau principii Bathorii din veacul al 16-lea, pare deci a fi fost un puternic voevod sau cnez*

românesc care, încuscrindu-se cu familia maghiară și maghiarizate și alindu-se cu familia Bathori de Ecsed, a luat mai târziu, și numele acestora.

În sprijinul acestei supoziții ne vine nu numai faptul că documentele nu cunosc la Șimleu, în afară de Bathoreștii amintiți, pe niciunul altul, ci și afirmația istoricului sas Schmeitzel că, „după părerea unor istorici familia Bathoriștilor de Bathor (Ecsed) ar fi fost mai veche și cu mai mare vază de cât familia Bathoreștilor de Șimleu”. (Michael Agnethler, *Martin Schmeitzels Erläuterung Gold-u. Silberner Münzen Siebenbürgens, etc.*, Halle, 1748, p. 57).

Nu este deci exclus ca Bathoreștii din Șimleu să fi avut legături cu neamul românesc, nu numai prin alianța lor cu familiile de origine românească Dragfii, Mailat și altele, ci chiar prin descendența lor dintr-o familie de cnejii români. Această împrejurare ar explica și faptul bătător la ochi al purtării lor mult mai liberale și binevoitoare față de poporul românesc, decât a altor stăpânitori cu nume unguresc.

Căci fiată de scrie și Gheorghe Șincai, vorbind despre moartea, în anul 1613, a ultimilor doi principii Bathori, a lui Sigismund și a lui Gavril: „Așa și-au pierdut doi Batori în anul de acum nu numai viața, ci și domnia peste Ardeal, de care ei, de vom socoti faptele lor bine și cu deamăruntul, nici au fost vrednici, pentru pricinile care le-am scris și cele mai multe, care pentru aceea le-am tăcut, pentru că spre Români din Ardeal n'au fost așa de răi ca următorii lor”. (Cronica Românilor, anul 1613).

După prigonirea sistematică a bisericii românești din Transilvania, în decursul domniei fanaticilor reformați și calvini, care au fost regele Ioan Sapolya, fiul său Ioan Sigismund și următorii lor, ajungerea la cărma Transilvaniei, cu consimțământul împăratului dela Viena, a voevodului Ștefan Bathori, care a rămas catolic, a însemnat o mare ușurare pentru Români. Ea a făcut cu puțință reorganizarea bisericii românești și restabilirea ierarhiei sale. Și istoricul Augustin Bunea recunoaște, de altfel, că „dela Ștefan Bathori începe se începu o tratare mai umană a bisericii românești”. (*Vechile episcopii etc.*, Blaj 1902, p. 59).

Voevodul Ștefan Bathori, fiind ales în anul 1576 rege al Poloniei cu sprijinul puternic al cancelarului Zamoy-sky, cu care se împrietinise încă din timpul când își urmau amândoi studiile

la universitatea din Padua, făcu să se aleagă în locul lui fratele său, Cristofor, iar după moartea timpurie a acestuia, el numi tutor al fiului acestuia Sigismund și guvernator al Transilvaniei pe Ioan Ghefi (Getzi), despre care Supplex-Libellusul Românilor dela 1791, afirmă că a fost Român.

Comitele Sătmăruului Andrei Bathori, fratele mai mare a lui Ștefan, a fost căsătorit cu Margareta, fiica voevodului Transilvaniei Ștefan Mailat, care nu fusese, decât un neaoș boier originar din Comana Făgărașului, recunoscut și de Sași ca Român (Wallach). Această Margareta a fost și mama cardinalului și principelui Andrei, celui învins de Mihai Viteazul la Șelimbăr, dar omorât nu de Români, ci de Săcui. Se știe că Mihai i-a făcut la Alba-Iulia funerarul princiar.

De fapt Bathoreștii erau dușmăniți mai mult de Săcui, decât de Români și principele Sigismund a trebuit să înfrângă la 1596 o sângeroasă răscoală a Săculor. Aceasta i-a făcut pe Săcui să treacă de partea lui Mihai. Tot acest principe a fost acela care a primit în confederațiunea întemeiată la 1595 împotriva Turcilor pe domniii țarilor românești și a permis lui Mihai Viteazul să ridice, în preajma palatului său dela Alba-Iulia, o catedrală românească și să aducă întreaga biserică a Românilor dintre Tisa și Carpați sub autoritatea Mitropoliei dela Târgoviște.

Cu toate că, din cauza șovăelii și nestatorniciei lor, Bathoreștii au ajuns în dușmănie și cu împăratul Rudolf II și cu Mihai Viteazul, totuși ei au rămas în strânsă alianță cu Movileștii Moldovei, cu care erau și încuscriți. Tot această nestatornicie a lor a fost și cauza pierzării cancelarului lui Sigismund, a Românului caransebeșan, Ștefan Ioșica, a cărui aspirații la domnia Ardealului par a fi avut, la'nceput și aprobarea lui Mihai.

După mărturisirea scriitorului italian contemporan, Possevino, unul din episcopii sufragani ai „mitropolitului” românesc din Alba-Iulia își avea, la 1584, reședința „în Șimleu”.

Pe această vreme Bathoreștii erau însă unguriți, căci și cel mai mare fiu al Margaretei Mailat „comitele suprem al Sătmăruului” Ștefan Bathori, nepotul voevodului și regelui, făcea pe calendarul lui Paul Eber din 1571, nu numai însemnări latinești, ci și ungurești. Conform acestor însemnări el a ajutat la 1577, cu oaste, pe Petru (Șchiopul) domnul Moldovei, să-și recâștige tronul uzurpat de „pseudo-principele Patkova” (Potcoavă). El se întâlni cu Petru Vodă la Roman în 28 Decembrie 1577 (Anton Kurz, *Nachlese auf dem Felde der siebenbürgischen Geschichte*, Brașov, 1840, p. 168).

Dar și vechii și adevărații Bathorești au avut legături strânse cu neamul românesc. Voevodul Transilvaniei Ștefan, învingătorul de pe Câmpul Pâinii, a luptat și alături de Ștefan cel Mare împotriva Turcilor și l-a ajutat pe acesta și în războiul lui împotriva lui Radu cel Frumos, domnul Țării Românești și aliatul Turcilor. În valoroasa „Cercetare asupra cnezatelor Transilvaniei”, scrisă și publicată la 1846, la Aiud, de consilierul guvernial Ladislau Gál de Hilib, se și recunoaște că „partea cea mai mare a oastei (taberei) lui Ștefan Bathori de pe Câmpul Pâinii au format-o Români („oláhság volt”).

Iată tot atâtea motive care pledează în favorul presupunerii noastre că Stanislov, strămoșul Bathoreștilor șimleeni n'a fost nici German, nici Ungur, ci un voevod sau cnez românesc, ca și ceilalți cnejii și voievozii români cu nume asemănător din epoca lui.

FRATE ARDELENE,

Imprumutul se numește al REINTREGIRII

Ajută, cu banul tău, să ne facem țara cum a fost!

Românizarea vieții economice

de Virgil V. Branisce

Din cuvintele d-lui Mihail Antonescu, vice-președinte al Consiliului de miniștri și prim-ministru interimar, se desprinde marea grijă pe care o poartă guvernul pentru dezvoltarea unei puterți suveranitate asupra propriei țări, decât atunci când stăpânește și bogățiile ei. Când avuția națională e în mâini străine, dominarea politică devine iluzorie.

În ultimele decenii s'a observat la noi un fenomen îngrijorător. Ori cine trecea mai departe de școala primară, disprețuia meseriile sau neguțătoria și voia să ajungă „domn”. Dacă nu reușea să ia o diplomă universitară, atunci idealul era să fie funcționar, ori cât de mic și slab retribuit, dar să aibă o leafă fixă, pe care o căpăta sigur, ori muncește ori nu, și să nu fie silit să dea lupta zilnică pentru existență ca liber profesionist.

Așa s'a întâmplat că am rămas fără o pătură puternică de negustori și meseriași. Oamenii, care ar fi putut deveni factori de producție și creatori de bunuri în economia națională și ar fi putut să-și facă situații materiale înfloritoare, vegetau în birouri, cu lefuri de mizerie, neproducând nimic, dar în schimb trăind fără riscuri și fără luptă.

Locurile rămase vacante le-au ocupat străinii, care au acaparat avuțiile naționale, infiltrându-se între păturile de funcționari și țărani ale elementului autohton.

Dar chiar și idealul titrațiilor universitare era de cele mai multe ori: o slujbă sigură. Marea majoritate, odată diploma luată, în loc să-și pună inteligența și cunoștințele în realizări pe teren, intrau în angrenajul insipid al birocrăției. Nu e izolat cazul agronomilor, care în loc să iasă pe câmp, stăteau în birouri și rezolvau hârtii administrative, într'un stat „eminamente agricol” cum era numit cu emfază la diferite ocazii, și unde în cele mai multe părți agricultura se face într'un mod rudimentar.

Incontestabil, acest fenomen era datorit și dorinței de un trai fără griji, din bugetul statului, fără luptă neîndurătoare și necurmată pentru existență, care se dă în viața economică, și din care cel mai slab, fără curaj și fără inițiativă iese înfrânt.

Dar a generaliza acest lucru ar fi o judecată superficială și profund ne-

dreaptă. Elementul românesc a dorit și a fost capabil să ia parte la viața economică a țării, a fost pus însă dela început în condiții vitrege de inferioritate. În afară de aceasta în provinciile alipite, pe timpul stăpânirii străine, Românii au fost ținuți, în mod artificial, departe de viața politică și administrativă, încât abia după unire au ocupat locurile la care aveau drept și în urma numărului și a valorii lor.

Când după criza economică din anul 1928, care a schimbat condițiile de trai, au încercat Românii să intre în viața economică, au găsit locurile ocupate și o primire ostilă din partea firmelor și a capitalului minoritar.

Românul, care fără capital și fără sprijin din partea nimănui încerca să deschidă o prăvălie sau un atelier, sucomba repede în mijlocul indiferenței generale.

Iar întreprinderile străine, profitând de lipsa de interes sau corupția din acele vremuri, refuzau să primească Români, în care vedeau dușmani.

Singura „românizare” care s'a făcut a fost a consilierilor de administrație. Foști și viitori miniștri imprumutau societăților străine numele și influența lor, în schimbul unor tantieme grase, cu singura obligație ca să se amestece cât mai pușin în conducerea instituției, unde pușinii funcționari și maștri români erau la discreția tuturor veneticiilor.

În această situație nu se poate nimeni mira de inferioritatea în care se găsește elementul românesc în viața economică a țării. Și credem că nu e suficientă numai propaganda pentru a face pe Români să îmbrățișeze o meserie sau un loc în industrie sau comerț.

În fața rezistenței organizate și conștiente a elementelor străine și parazitare, e necesar sprijinul activ al statului pentru formarea unei pături mijlocii românești. Fiindcă nu numai leneșii și incapabilii n'au reușit să ocupe locuri în economia națională, ci și multe elemente serioase și muncitoare au fost descurajate și au renunțat la o luptă fără sorți de izbândă. Și credem că e nevoie de o intervenție grabnică și bine gândită, fiindcă nu profităm cu nimica dacă unii străini care pleacă, în loc să fie înlocuiți cu Români, sunt înlocuiți cu alți străini, impreviziți pentru circumstanța de „specialiști”, în timp ce elementul românesc rămâne în aceeași stare de inferioritate de până acum.

Cefind „Tribuna Ardealului”

Cred că nu sunt singurul, ci ca toți Românii la fel, întâia gazetă pe care o cetesc și ale căreia rânduri și gânduri mă interesează mai mult ca orice este *Tribuna Ardealului*. Ea ne aduce aproape în fiecare număr sub învelișul blând și reținut al slovelor cele mai sfășitoare tragedii, ce se consumă ziua mare în văzul lumii, care, în parte își mușcă buzele, își sfarmă lacrimile între pleoape, impune pumnilor să se desclește, iar de altă parte: o lume, a căreia sadism e tot mai sălbatic, în a vedea mereu, dacă nu valuri de sânge curgând, apoi cel puțin ruini și morminte românești trecute fără niciun sacrificiu material sau efort moral în patrimoniul național, propriu.

Scriam în nr. 63 al gazetei noastre că la Reghin s'a clădit un *Palat Cultural*, cu baie populară (care lipsea complet acestui oraș de 10.000 suflete) cu restaurant, sală de spectacole, cetire, casină pentru intelectuali și meseriași, toate

în valoare de cel puțin 5 milioane lei, din truda și hărnicia unui medic român.

Clădirea era închinată bătrânei „Astra”. Terenul l-a dăruit Primăria orașului Reghin și s'a întabulat pe societate încă în 1939.

Acum... sub nr. 629—1941 a Cărții funduare, Judecătoria de Ocol din Reghin pe baza ordonanței Consiliului de Miniștri Nr. 1940-1941 M. E. art. 2 și 3, *radiază dreptul de proprietate întabulat pe despărțământul Astei în C. funduare Nr. 3521*, înscris pe parcelele 411/6/1, 411/5, 412/4, 422/1/1 și 509/2/2/2 sub B. 8. prin decizia Nr. 2152/939, și-l trece în favorul *tezaurului statului maghiar*.

D-l judecător dr. *Simon István* adaugă: imobilele transcrise prin deciziunea de față privesc secția imobilelor tezaurului de stat maghiar.

Data în Reghin la 24 Martie 1941.

Când vom învăța oare măcar primele alineate ale *legii talionului*?

I. Urcanul

CARTI ȘI REVISTE

Încrestăm la acest loc câteva din cărțile și revistele intrate la Redacția noastră. Am dori să spunem mult despre fiecare, dar vă lăsăm plăcerea să le judecați singuri, după ce le veți citi:

George Enescu — Conferința d-lui prof. *I. Simionescu*, președintele Academiei Române. O scurtă, dar cuprinzătoare poveste a vieții minunatului maestrului, mândria geniului muzical românesc. (Cartea Românească, București).

O. Boitoș: I. Slavici și Italia. Este nu numai ceva inedit din trecutul marelii prozator ardelean, ci un reflex nou asupra vieții sbuciumate a celui cărui îi datorăm atâtea pagini luminoase asupra svârcolirilor și dorului de un trai mai omenesc a modeștilor luminători ai satelor dinainte de Unirea dela 1918.

Eleganța gândului și expunerii d-lui Boitoș gasește răsunetul convenit în inimile celor ce-i cetesc cu plăcere paginile.

Știința Dreptului Civil și Ordonanța 4420 1918 din Ardeal. Forma actelor de înstrăinare la imobile. (Blaj, Tip. Lumina) de *Dr. Alexandru Olteanu* asistent la Facultatea de Drept din Cluj. — Două studii serioase, cu referințe complete la Codul Civil din 1940.

Carte de Aur (poeme) de *Tr. Mihăilescu* cu răbojul diferitelor momente ale anilor trecuți.

Azur și Oțel (poeme) semnate de 5 tineri poeți.

Insemnătatea industriei casnice

Reggeli Magyarország publică de câteva timp reportajele scriitorului *Féja Géza* despre oamenii și locurile din regiunea „Borsodnyu”. Descriind o nuntă românească din *Corbu*, iată ce constatări face despre importanța industriei casnice pentru păstrarea sufletului, unității și solidarității naționale:

Am sosit în sat Duminecă dimineața. Pe se tot am întâlnit grupuri de țărani români îmbrăcați de sărbătoare. Tot ce purtau pe ei în afară de bocancii bărbatilor și de pantofii femeilor, era lucrat de mâna lor. Soarele de vară încălzea plăcut. Bărbații purtau pantalonii de pânză și cămăși împodolite cu cusături populare artistice. Calitatea pânzii merită toată lauda: un material fin, durabil și alb ca zăpada. Femeile purtau ie cu cusături românești și minunate pieptare și cătrinte. Ele singure țes și cârținele, bogate în culori, dar nu țipătoare, ci cu nuanțări fine. Nu se poartă decât o singură rochie, care e strânsă la mijloc cu un brâu țesut artistic. Am admirat nu numai portul lor mândru, dar și minunatele scoarțe și tablouri întinse pe scaunele căsuțelor la nuntași. În satul acesta înfloră încă industria casnică și n'a părăsit cărarea strămoșască a producției artistice. Vechea viață țărănească nu s'a desbrăcat de

Steaua din ceață — din caetul de experiență poetică.

Imn către Dumnezeu de *V. Treboniu* — toate în Tip. Ștefan Ionescu Tămădău.

Dacia din 15 August, în aceeași tinută sobră de doctrină și documentare românească. Chestiunile variate și susținute luminos ne fac să o așteptăm cu drag, chiar când întârzie prea mult.

Gândirea — bogată și îngrijită ca întotdeauna. Semnează în acest număr de Septembrie d-nii *N. Crainic*, *V. Voiculescu*, *I. Petrovici*, *Ion Pillat*, *V. Papilian*, *Radu Demetrescu*, *Gherghinescu Vania*, *Vintilă Horia*, *Ștefan Baciu*, *H. Constantinescu*, *Petru P. Ionescu* (d-sa și la Idei Fapte, Oameni și Fapte). — Cronică literară bogată semnată de d-l *Oct. Suluțiu*. — Interesante sunt și studiile d-lui *Al. Leontescu*, și *Mariana Ionescu*.

Gazeta Cooperativului. — Numărul îngrijit și elegant din Septembrie ne aduce două articole interesante de popularizare ale ideii de cooperatie, semnate de d-l prof. *I. Simionescu*, președintele Academiei și de părintele *Ion Agârbiceanu*.

Indrumătorul nostru — cu „Desrobirea dela Nistru” — semnată de *Vasile Militaru*.

ființa sa adevărată și faptul că poporul ține la tradițiile sale este oare păgubit?

Am intrat în casele țărănești și semnele, dacă nu ale bune stări, dar ale unei stări suportabile, m'au întâmpinat peste tot. Camera cu scândură pe jos, mobile în bună stare, în colțul odăilor, materia primă pentru țesut și tors. În curte se uscă buruienii de leac, oameții au vaci și oi, ale căror produse le consumă în mare parte ei înșiși, pentru că nu trebuie să preschimbe totul în bani, deoarece vesmintele și le fac singuri. În fiecare casă am găsit exemplare din foaia lor care apare la Cluj (*Tribuna Ardealului* 18 Sept. 1941)

Pe cine întreabă oare d-l *Féja* că „menținerea tradițiilor sale este oare păgubită a e?” și oare cui îi pot strica?

starea morală și materială a „salvaticilor” din munții *Giurgeului* e aproape ideală față de a *Trogloditilor* din *Sesul mare*, pe care tot *D-sa* a zăgrăvit-o mai anii trecuți.

Oare n'a contribuit acest reportaj la legalizarea produselor de presă, care să nu mai poată pătrunde în fiecare casă românească? În tot cazul oameni bravi rămân *Corbenii* nostri!

I. B.

Trei bravi

În dimineața zilei de 6 Iulie, către orele 11 dimineața, cobora spre Chișinău, venind din direcția Nord (Bălți) o companie de Care de Luptă. Compania aceasta constituia avangarda. Ajungând pe coama dealului ce domina orașul, comandantul companiei opri coloana și ținu cu ofițerii o mică constatare. După informațiile ce le aveau orașul era minat, tunuri anticar erau așezate la toate răspântiile, iar armata roșie continua încă să ocupe anumite puncte. De pe deal se zăreau într'adevăr incendiile uriașe ce cuprinseseră capitala *Basarabiei* și se auzeau detunături de armă.

Locotenentul *Sas-u Ion*, comandantul primului pluton, se oferă să facă cu plutonul său o recunoaștere în interiorul orașului. Găsind riscul prea mare, comandantul companiei a fost de părere să se mai aștepte.

În acest timp un locuitor din Chișinău, *Grigorie Miron*, fost gardian public, văzând din oraș apropierea tanku-

rilor românești, s'a strecurat prin vii și s'a oferit să le conducă, știind amplasamentul tunurilor anticar.

Locotenentul *Sassu Ion*, nu mai stă pe gânduri. Pleacă cu plutonul său compus din cinci tankuri, însoțit de subofițerul *Rașca Ion*. Trece cu bine prin primele străzi ale orașului și după indicațiile lui *Miron Grigorie* distruge 7 tunuri anticar de 50 mm. Din nefericire un obuz tras de un tun anticar lovește carul în care se găsea gardianul *Grigorie Miron*, immobilizându-l și răbind servanții. *Grigorie Miron* trece la mitralieră și luptă ca un erou, până ce un glonț tras deasupra capotei de un bolșevic venit din spate îl doborâ.

Plutonul rămas fără informator, necunoscând orașul continuă totuși să înainteze. La o răscruce de străzi se trezește deodată în fața a 10 tunuri anticar, care deschid imediat focul.

Tankurile primesc vijelia deslănțuită de obuze din cele zece guri de foc. Lovituri cad în plin și tankurile

sunt imobilizate. Servanții sar și continuă lupta cu mitralierele, retrăgându-se spre vilele dela periferia orașului.

Bande de jidani și bolșevici îi urmăreau cu focuri vii de arme automate. E luptă dârză de stradă. Alte bande aleargă pe străzi laterale și deschid focul.

Micul grup de servanți cu locotenentul Sassu Ion, luptă vitejește, până la unul. Cade și locotenentul Sassu Ion, lângă mitralieră.

Mai rămase încă un tank, tankul comandat de subofițerul Rașca Ion. Sergentul încearcă să ocolească grupa de tunuri antitank, dar nu izbutește. Ultimul tank este și el lovit în plin. Sergentul și mitralierul sar din tank, și o altă luptă începe, inegală și dârză. Grupul izbutește să se salveze, ajungând până în vilele din marginea orașului. Acolo însă subofițerul Rașca Ion este împușcat mișelește de o bandă înarmată de jidani, care îi taie calea.

Dar alte tankuri vin, coboară din dealul Rășcanului, și în aceeași zi toate rezistențele sunt sfărâmate și orașul este în mâinile noastre.

În cimitirul central din Chișinău au fost înmormântați cei trei bravi.

D-l General Voiculescu, ofițerii și trupa română și germană au dat cel din urmă salut.

De deasupra dealului Rășcanu, soarele își ridică aureola, până în țăriile cerului.

Informațiuni

Săptămâna însămânțării

Pentru activarea însămânțării de grâu s'au dat Prefecturilor și Camerele Agricole ordine telegrafice ca în săptămâna dela 29 Septembrie la 5 Octombrie toți plugarii, fără excepție, să iasă la semănat grâu. Toate celelalte munci și orice fel de rechiziții să se suspende în acest interval.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor a făcut toate formele pentru distribuția tocătoarelor de nutreț. S'au avut în vedere județele mai sărace în care creșterea vitelor e mai înapoată.

Examenele dela Academia Comercială

Cu 1 Oct. a. c., începe seria examenelor pentru studenții și studentele Academiei „Regele Mihai I” din Cluj, în localul liceului „Meșotă”.

Anul I, dela 1—20 Oct. Anul II, dela 1—17 Oct. Anul III, dela 2—20 Oct. Anul IV dela 1—20 oct. Ordinea examenelor s'a așșat la secretariat, iar examenele se dau după mesele, la orele 15.

Izgonirea preofului Roman Husar Petru din Herghella jud. Mureș

O scrisoare lungă și plină de suferințe ne-a sosit din Blaj: E povestea atâtor sute de preoți și intelectuali români izgoniți, fără întrerupere, timp de un an peste granițele provizorii. Palmele, ghionturile și vânătăile gravate pe trupul și fața lor cinstită nu încetează.

Ar trebui să cetească fiecare Român și să cunoască jalnica, dar profund umana și creștina scrisoare a tânărului preot unit — acum — la Blaj, pe care nici chinurile, nici batjocurile nu l-au putut frânge în neștrămutata lui credință de preot român.

Nu o putem împărtăși cetitorilor noștri, dar am trimis-o forurilor în drept, ca cel mai proaspăt document al civilizației și administrației europene, sub care gem cei un milion și jumătate de frați. Fapta s'a consumat în zilele de 20—21 Septembrie 1941.

Se caută lucrătoare

curate îndemânatic pentru imediată angajare, HESS A. G.

Puteti câștiga
10.000.000
intrând în joc la
CLASA 5-A
care distribuie
21.200 câștiguri
în valoare de
151.350.000

UN PREMIU DE
5.000.000 LEI
UN CÂȘTIG DE
5.000.000 LEI
Un câștig de 2.000.000
2 câștiguri à 1.000.000
4 câștiguri à 500.000
12 câștiguri à 200.000
și încă 21.180 câștiguri de la
100.000 la 5.000 Lei
Valoarea totală Lei
151.350.000

21.200 CÂȘTIGURI

CLASA 5-A
DISTRIBUE
151.350.000 Lei
PLUS 4 PREMII MOBILE À CÂTE
1.000.000
RĂMASE ÎN URNĂ

LOTERIA DE STAT
JUBILAREA

CL. I 9.670.000
CL. II 11.670.000
CL. III 13.770.000
CL. IV 15.870.000

TRAGEREA: 5-6-7, 9-10-11,
15-16-17, 19-20-21, 24-25-26
și 30 Octombrie 1941

Unde „se face coadă” pentru ceapă

Pentru a sămăna neîncrederea și desgustul față de stările dela noi și spre a vrăji rânduială și gospodăria chibzuită a altora, toți „coate goale” și „mațe fripte”-le, pensionari, sau lefegii, meșteri sau muncitori, hamali sau birjari dela noi, îmbucând din pâinea bună și îmbelșugată ce o pot avea, ne mulțumesc cu injurături și amenințări.

Apoi, dincolo — spune Esti, — toți căteii umblă cu colac în coadă, beau numai lapte de bivol cât poate fiecare, etc.— Așa spune și Ianoș-șogor, — Că a văzut!

O gazetă însă ceva mai serioasă, decât aceste guri flecare *Glasul poporului*, spune că de pe acum trebuie să facă coadă și la ceapă! Cere măsuri contra „ușuraticilor și istericilor” care nu se îngrijesc decât de burta lor.

Prevenirea boalelor molipsitoare la păsări.

Păsările având un adăpost și o hrană bună sunt vioaie și rezistente fără a fi primejduite de boli molipsitoare. Bolile se cuibăresc în primul rând acolo unde păsările suferă de anumite lipsuri de îngrijire și mai ales de hrană sau lipsa unui adăpost igienic și corespunzător.

Când boala apare într'o localitate trebuie luate următoarele măsuri: curățirea și desinfecția adăposturilor; înlăturarea gunoierului, îngroparea sau arderea păsărilor moarte, spălarea zilnică a vaselor de alimente și apă, precum și văruirea cotețului sau spălarea

lui cu leșie de sodă sau apă de creolină. Boala însă fiind datorită unor greșeli de îngrijire, acestea trebuie constatate și numai după îndepărtarea lor să aplicăm tratamentul păsărilor bolnave și vaccinarea celor sănătoase.

Ajutorând ostașii ne refacem țara

Având în vedere nevoile mari și urgente ce are armata, pentru echiparea ostașilor noștri ce au luptat pentru desrobirea fraților din Basarabia și Bucovina de Nord, care în prezent luptă pentru distrugerea comunismului, dușmanul de căpetenie al întregii Europe.

Apelăm pe această cale la toți locuitorii de pe raza județului Brașov, deținători de piei de miel, cârlan și oae neargășite, să le predea până la data de 5 Octombrie 1941, celor mai apropiate ateliere de argăsit asemenea piei.

Toți acești deținători, vor comunica Cercul de Recrutare Brașov Bir. 3 Mob. Terit. numele atelierului unde au fost depuse aceste piei.

Sperăm că toți cetățenii vor răspunde la acest apel având în vedere că fiecare are pe front un frate, un fiu, și oricare alte rude, care toți trebuie echipați pentru iarnă cu cojocel (pieptare), cu căciuli, etc.

Reprezenția teatrală

Turneul marelui artist Ion Livescu în cea mai mare creațiune a sa: *Tartuffe*, comedie în 5 acte de Molière. tradusă de Haralamb Leca, va juca în ziua de 6 Oct. a. c. Sala Reduta, ora 8 seara. Bilete la agenția Băcilă.

Primăria Municipiului Brașov

Nr. ad. 23.872—1941

Serv. financiar

PUBLICAȚIUNE

Potrivit Decretului Lege Nr. 1215-1941 se aduce la cunoștință generală cât mai ales producătorilor sau cumpărătorilor de cereale de pe raza acestui oraș că toți acei care vor vinde sau cumpăra cereale cu prețuri mai mari decât cele fixate prin deciziile Ministerului Economiei Naționale, Subsecretariatul de Stat al aprovizionării, comit delictul de speculă ilicită, care se pedepsește cu internarea în lagăr dela o lună la 3 ani și confiscarea cerealelor.

Brașov, la 23 Sept. 1941.

Primar:

Dr. N. G. V. Gologan.

Secretar general:
Dr. Virgil Voicu.

Incunoștințare

Se aduce la cunoștință creditorilor Societății Turistice Maghiare din Brașov și ai Societății Săcuiești Brașov ca să-și anunțe creanțele lichidatorului delegat de Minister, avocat public Cornel Puiu cu dom. în Brașov Str. Sft. Ioan Nr. 25.

În caz contrar se va omite lichidarea eventualei creanțe.

Lichidator:

Cornel Puiu, avocat public
Brașov.

CRONICA RAZBOIULUI

Așteptăm

cu încredere realizarea idealului nostru.

Din noianul preocupărilor românești, se desprinde grija permanentă de a consolida viața internă, pentru ca ceasul cel mare să ne găsească pregătiți și stăpâniți de aceleași sentimente capabile să înfrunte și să sfărme orice rezistență ridicată în calea pe care neamul merge spre biruința deplină.

Reîntregirea dinspre răsărit este doar numai o etapă a realizării, pe care victorioasa noastră armată le va îndeplini. Alte ținuturi românești își așteaptă desrobirea, alți frați așteaptă învierea dreptății, pentru triumful căreia curge atâta sânge ostășesc. Se simte în atmosfera României libere un curent de viață nouă care reîmprospătează speranțele de atâtea ori spulberate de defecțiuni, pe care nația întregă îi respinge și îi alungă din mijlocul ei. Zilele din urmă au adus în sufletele celor dornici de a se reîntoarce la vatra părintească încrederea pe care fiecare din noi trebuie să o aibă în izbânda deplină a tricolorului care fâlfâie acum la porțile Odesei și dincolo de Nipru. Odată redeschis drumul reconstrucției țării adevărate, el nu se va închide decât la capătul gândurilor cu care am pornit într-o năvalnică dorință de recăștigare a drepturilor încălcate și de răzburare a atâtor amărăciuni din care am gustat din plin. Și nu-i departe vremea în care ne vom împărtăși din bucuria redobândirii întregului pământ peste care plutește o viață românească, ce n'a putut și nu va putea fi smulsă de nici o teroare. Trecutul nostru sbuciumat ne învață:

... „Să stăpânim durerea care
[pe om supune,
Să așteptăm în pace al soartei
[viitor,
Căci cine îmi va zice, sau cine
[imi va spune
Ce va aduce ceasul sau anul
[viitor“...

Ce-i dela această tribună, de curată simțire românească, suntem apostolii unei credințe ce-și are izvorul în rezistența din trecut a neamului românesc ce n'a putut fi îngenunchiat. Încrederea în viitorul nostru este cu atât mai desăvârșită, cu cât svârcolirile dușmanilor sunt mai neputincioase, iar încercările de a întreține o atmosferă prielnică dezvoltării „minciunii“, se sfarmă de propria lor nețemeinicie. Manifestările zilelor din urmă, al căror sens fiecare din noi l-a înțeles, sunt o mărturie grăitoare a recunoașterii noastre ca nație total desrobită într-un stat întregit în granițele lui cerute de orânduirea nouă, impusă bătrânului continent, orânduire în care suntem chemați să ridicăm vrednicia românească la rangul de diriguitoare a vieții din răsăritul Europei. Am fost sortiți, din cele mai în-

depărtate vremi, să fim călăuză popoarelor ce ne-au înconjurat și veacul pe care-l străbatem va des-

pica adevărata cale, care să ne ducă spre culmile destinului pro- rocit de înaintași.

Rolul presei în actualele împrejurări

Agencia „Rador“, din știrile căreia țesem cronicile noastre, a transmis pe larg discursul d-lui dr. Dietrich, șeful presei Reichului, din care noi desprindem următoarele: dacă presa vrea să-și îndeplinească nobilele sale misiuni, impuse de timpurile noi în interesul popoarelor, ea nu trebuie să fie instrumentul unor interese particulare, ci expresia voinții populare și a intereselor comune. Șeful presei Reichului a constatat că cei care au acordat încredere știrilor germane au fost totdeauna bine informați, în timp ce aceia ce au dat crezare știrilor răspândite de ziariștii evrei și anglo-saxoni, au cunoscut o serie fără sfârșit de decepții din cele mai crude. „Dacă din când în când tăcem, din motive militare, ca și pentru a nu îngreua în mod inutil opera ce urmează a li săvârșită de sodații noștri, în această perioadă de timp, în general, armata germană acționează. La inamicii noștri, se petrece cu totul invers. Vremea

în care noi acționăm în tăcere este timpul în care ei mint în mod nerușinat.

Dar cu atât mai crudă este desptarea lor, când faptele desmint unele după altele minciunile lor. Acestea sunt imprimate negru pe alb și noi vom avea grija ca ele să nu cadă pradă uitării. Pentru toate vremurile ele vor constitui un document al rușinii lor și un avertisment pentru popoare. După ce vorbitorul a atacat cu vehemență politica d-lor Churchill și Roosevelt, a adăugat că sub călăuzirea ziarelor Axei, presa europeană a pășit pe drumul redresării spirituale și morale a jurnalismului internațional. Acest nou jurnalism este chemat să fie centrul spiritual al ziariștilor din toate țările care au voința de a servi exclusiv binele țării lor. În același cadru, în care șeful presei germane și-a făcut declarațiile, a vorbit și d. Alfieri, ambasadorul Italiei, care a încheiat spunând că a fi ziarist înseamnă la noi nu c profesiune, ci o misiune.

Suferințele Germanilor care au părăsit Iranul

Pe bordul vaselor românești „Transilvania“ și „Basarabia“ au sosit la Istanbul refugiații germani din Iran. Cu această ocazie au fost cunoscute greutățile și tragedia pe care refugiații au trăit-o. Imprejurările în care a avut loc înapoierea din Iran a femeilor și copiilor germani și a personalului legăției germane, fac din această înapoiere o dramă deo cruzime nemaipomenită și de o rușine incalificabilă. Presa europeană se va ocupa pe larg de suferințele refugiaților despre care se cunosc amănunte impresionante. La frontiera Turciei au sosit 470 femei și copii germani împreună cu membrii legăției germane din Teheran. În urma violării suveranității Iranului de către trupele engleze și sovietice, guvernul iranian sub presiunea și amenințarea năvălitorilor consimțise să extrădeze bolșevicilor și Englezilor pe Germanii din Iran capabili de a purta armele. Ministrul Germaniei a dus o luptă înverșunată pentru a smulge cel puțin femeile și copiii germani dela o soartă îngrozitoare și de a-i aduce în Germania. Guvernul sovietic și britanic precum și cel iranian au promis solemn că vor lăsa liberă trecerea în Turcia. Convoiul a plecat din Teheran la 17 Septembrie. Cu toate promisiunile celor trei guverne, călătoria a fost un adevărat calvar. S'au petrecut scene indescriptibile în timpul drumului care a durat 6 zile. Mai întâi convoiul a fost jefuit metodic de soldații, ofițerii și comisarii sovietici. Obiectele de va-

loare au fost furate împreună cu bagajele membrilor legăției și chiar a ministrului german. Diplomații neutri, ca și reprezentanții guvernului iranian, n'au putut face nimic împotriva acelu procedeu al bolșevicilor, care, cu amenințări și cu armele în mâni i-au împiedicat de a interveni. Fapta cea mai îngrozitoare s'a petrecut însă la frontiera Turciei. Funcționarul sovietic care însoțea convoiul a ordonat întreruperea drumului pentru câteva clipe. Germanii au trebuit atunci să coboare din camioane în mijlocul câmpului și în timp ce bărbații erau supravegheați cu armele de către soldații bolșevici, un grup de „amazoane“ sovietice înarmate s'a repezit asupra femeilor și copiilor fără apărare, despuindu-i de toate vesmintele, până la cămașă. Sub pretextul unei perchezitii și sub amenințarea armelor, Germanii au fost jefuiți de toate obiectele pe care bolșevicii nu putuse pune mâna până atunci: haine, încălțăminte, ciorapi, rufărie și chiar mici obiecte de amintire fără valoare, ca brățări sau cercei de copii. Verighetele și inelele au fost smulse cu forța din degetele femeilor. Pe teritoriul turcesc convoiul a ajuns în sdrențe. Iată felul în care bolșevicii știu să respecte relațiile internaționale chiar atunci când este vorba de femei și copii fapte în care se oglindesc ticăloșiile a căror răspundere cad și asupra guvernelor, care au întins mâna celor fără nici un simț de omenie.

Ajutorul promis bolșevicilor nu va avea un rezultat practic

Lipsa de siguranță pe căile maritime, precum și lipsa de tonaj, pune Anglia și Statele Unite în imposibilitate de a-și ajuta aliatul sovietic. Dacă inamicul ar dispune în acest moment de cele 14 milioane de tone de vapoare de comerț, pe care războiul contra navigației de comerț englez le-a aruncat în fundul mărilor, el s'ar putea folosi mult mai liber de acest tonaj. Dar acum situația este de așa natură încât orice ajutor din Statele Unite, destinat Angliei sau Sovietelor, cere un tonaj pe care Englezii trebuie să-l sustragă dela propria lor aprovizionare vi-

tală. De aceea, mai ales dela terminarea bătăliei victorioase dela Kiev, Englezii înclină din ce în ce mai mult spre ideea că ajutorul destinat Sovietelor nu va folosi la nimic și că acest ajutor nu reprezintă altceva decât un mare impas pentru Anglia. Astfel Englezii văd apropiindu-se tot mai mult ziua în care ei vor trebui să ducă singuri toată greutatea războiului. Este ușor de înțeles că încrederea englezilor în „generalul Timp“ scade și ea din ce în ce mai mult. Căile de comunicație, arma cu care Englezii au voit să bată Germania dela distanță, a devenit acum o pie-

dică de neîntrecut pentru toate eforturile de războiu engleze și americane. Nici un ajutor din afară nu mai este în stare să umple golurile și să înlocuiască pierderile enorme suferite de So-vietele, pierderi care, în ce privește morții, răniții și prizonierii, se cifrează la mai multe milioane. Nimic nu mai poate înlocui și reface armatele bătute și nici chiar totalitatea tonajului englez din 1939 n'ar mai fi în stare să redea Sovietelor materialul de războiu pierdut și producția regiunilor industriale pierdute în campania dela răsărit. Angajarea continuă și neîncetată a submarinelor germane în bătălia Atlanticului, de 2 ani încoace, contra flotei inamice, are repercursiuni până și asupra celor mai îndepărtate orașe din Rusia Sovietică și contribuie enorm la marea bătălie continentală, iar aceasta la rândul ei contribuie la distrugerea eficacității blocadei engleze. În felul acesta, aceste două bătălii se completează reciproc.

Nu s'au făcut propuneri de pace

Față de această situație favorabilă forțelor pornite pentru distrugerea bolșevismului, svonorile lansate de o anumită presă privitoare la propuneri de pace făcute de Germania, Moscovei, apar pur și simplu grotești. Cercurile germane precizează că o pace între național-socialism și bolșevism este imposibilă. Armatele germane își continuă marșul victorios dincolo de Nipru neluând în seamă încercarea de rezistență de pe Doneț.

Situația frontului

După nimicirea celor 60 de divizii din regiunea Kievului forțele sovietice dela Sud, care au misiunea să apere regiunea Donețului și, poarta Cauzului pe linia Charkow-Rostov pe Don, au slăbit considerabil. Aceeași situație o au și armatele generalului Timoscenco. La aceasta, dacă adăugăm și situația disperată în care se află trupele dela Nord, de sub comanda mareșalului Vorșilov, precum și activitatea crescândă a aviației de bombardament asupra Leningradului și Moscovei, constatăm că întregul dispozitiv strategic al bolșevicilor este grav amenințat. La situația militară disperată în care se află Sovietele se adaugă și faptul că imperiul lui Stalin a început să fie bântuit de foame.

Acest fapt reiese din raportul ministrului de agricultură al Statelor Unite, care prevede că Rusia va trebui alimentată în curând și cu cereale. Ori, dacă armamentul necesar nu a putut fi trimis în situația în care forțele germane și aliate erau ocupate cu distrugerea forțelor sovietice în Ucraina și când se putea oarecum conta pe aceste forțe, se pune întrebarea firească dacă acum când drumul spre Iran prin Caucaz, este în primejdie de a fi rupt de forțele germane, hrana necesară milioanele de „cioloveci“ va putea ajunge la destinație.

Foamea va fi cel mai mare dușman al bolșevicilor și el va răturna toate planurile anglo-americane. Se poate deci ca propunerile de pace despre care s'a svonit în ultimele zile să pornească dela Moscova, la indemnul Londrei și New-Yorkului.

În acest caz, scopul va fi ajuns, căci dușmanul ordinii și civilizației va fi răpus, rar o recunoaștere de dreptăți câștigată prin forță și sacrificii de sânge va aduce pacea adevărată dorită de milioane de oameni.

Mardare Mateescu

Redactor responsabil
ION BOZDOG